

Witajcie kochani!

Dzisiaj zajmiemy się dobrze Wam znaną częścią mowy, bez której ciężko byłoby nam się obyć. Mowa o wszechobecnym zaimku, którego używamy nieustannie, by unikać częstych powtórzeń. Czas zając się tym „pomocnikiem“, przyjrzeć mu się i zadbać o jego właściwe używanie, aby nasze zdania były poprawne i ładnie zbudowane.

Jednocześnie chciałabym Wam dzisiaj przybliżyć postać polskiej królowej Jadwigi Andegaweńskiej, żony króla Władysława Jagiełły - zwycięzcy bitwy pod Grunwaldem (1410). Pamięć o tej królowej jest wciąż żywa w bardzo znanej legendzie, którą prezentuję w jednym z ćwiczeń. Cieszę się, że mogę w ramach tej lekcji opowiedzieć Wam troszeczkę o historii naszego kraju i mam nadzieję obudzić w Was żywe nią zainteresowanie.

Myślę, że wykonanie poniższych czterech ćwiczeń nie sprawi Wam trudności, gdyż wszystkie potrzebne do tego informacje podaję w tym materiale, a zaimkami posługujecie się na ogół bez trudu.

Pozdrawiam Was serdecznie i czekam na przesłanie wykonanych ćwiczeń.

Renata Kocur

Zaimek

Zaimek (niem. Pronomen) to **część mowy**, która w wypowiedzi może **zastępować** rzeczowniki, przymiotniki, liczebniki i przysłówki. Zaimek nie nazywa ani konkretnie nie określa danej osoby, rzeczy czy cechy, a jedynie **wskazuje**, że o nią chodzi, np.

kobieta – **ona**, dawno – **wtedy**

Zaimek zazwyczaj **odmienia się jak część mowy, którą zastępuje**.

Nie odmienia się więc, jeśli zastępuje przysłówek, który jest częścią nieodmienną mowy.

Ćwiczenie 1.

Przepisz tekst do zeszytu, zastępując wyróżnione wyrazy zaimkami tak, aby się już nie powtarzały.

Jadwiga Andegaweńska (ok. 1374-1399) była córką Ludwika Węgierskiego i prawnuczką polskiego króla Władysława Lokietka. W 1378 roku doprowadzono do zaręczyn **Jadwigi** z Wilhelmem Habsburskim. Po śmierci Ludwika matka **Jadwigi**, Elżbieta Bośniaczka, przeznaczyła córkę na króla Polski. W 1384 roku królowa przybyła do Polski i została koronowana. Krakowscy możnowładcy naciskali na **królową**, aby zerwała zaręczyny z Wilhelmem i poślubiła litewskiego księcia. Dzięki zaślubinom **królowej** z Władysławem Jagiełłą doszło do unii Polski z Litwą, która umocniła politycznie obydwa państwa i umożliwiła walkę ze wspólnym przeciwnikiem – zakonem krzyżackim panującym na Pomorzu.

Ze względu na części mowy, które zastępują, dzielimy zaimki na następujące rodzaje:

rzeczowne - zastępują rzeczowniki; np. *ja, ty, on, ona, ono, my, wy, one, oni, kto, co, nikt, nic*;
odmieniają się przez przypadki (np. *kogo, komu, czym, wam, nas, nimi, mnie*);

przymiotne - zastępują przymiotniki; np. *tamten, jaki, który, czyj, swoja, żaden*;
odmieniają się przez przypadki (np. *ten, tego, temu, tego, tym, o tym*),
liczby (np. *ten, ci*) i rodzaje (np. *ten, ta, to*);

liczebne - zastępują liczebniki; np. *ile, tyle*;
odmieniają się przez przypadki (np. *ile, ilu, iloma*) i rodzaje (np. *tyle, tylu*);

przysłowne - zastępują przysłówki; np. *kiedykolwiek, tutaj, zawsze*;
są nieodmienne tak jak przysłówki;

Ćwiczenie 2.

W każdym fragmencie podkreśl wyraz, do którego odnosi się wyróżniony zaimek. Określ, jaką częścią mowy jest zaznaczony wyraz i wpisz odpowiednią nazwę w wy kropkowane miejsce.

Jadwiga wstąpiła na tron Polski zamiast starszej siostry Marii. Moźnowładcy nie chcieli **jej** koronować ze względu na niechęć do męża- Zygmunta Lusemburskiego, dlatego na króla Polski wybrano młodszą z córek zmarłego Ludwika Węgierskiego, który odziedziczył po matce (Elżbiecie Łokietkównie) prawo do tronu polskiego.

.....

Jadwiga, jako troskliwa władczyni, dbała o rozwój nauki i kultury, zakładała szpitale i fundowała kościoły. **Taką** władczynię pokochali poddani.

.....

Była przekonana, że wszelkie spory należy rozstrzygać pokojowo i **tak** próbowała rozwiązać konflikt polsko-krzyżacki.

.....

Jadwiga przekazała wiele swoich kosztowności na rzecz Akademii Krakowskiej. **Tyle** klejnotów wystarczyło na odnowienie po 30 latach działalności uczelni założonej przez króla Kazimierza Wielkiego.

.....

Zwróćcie uwagę na poprawne formy zaimków osobowych:

Mianownik <i>kto? co?</i>	ja	ty	on / ona / ono	my	wy	oni / one
Dopełniacz <i>kogo? czego?</i>	mnie	ciebie, cię	jego, niego, go / jej, niej	nas	was	ich, nich
Celownik <i>komu? czemu?</i>	nie, mi	tobie, ci	jemu, niemu, mu / jej, niej	nam	wam	im, nim
Biernik <i>kogo? co?</i>	mnie	ciebie, cię	jego, niego, go ją, nią / je, nie	nas	was	ich, nich / je, nie
Narzędnik <i>(z) kim? (z) czym?</i>	(ze) mną	(z) tobą	(z) nim / (z) nią	(z) nami	(z) wami	(z) nimi
Miejscownik <i>(o) kim? (o) czym?</i>	(o) mnie	(o) tobie	(o) nim / (o) niej	(o) nas	(o) was	(o) nich

Jak już z pewnością zauważyliście w tabeli, zaimki osobowe **ja, ty, on** mają po dwie lub trzy poprawne formy- dłuższe i krótsze.

Dłuższych form zaimków osobowych najczęściej używamy:

- na początku i na końcu zdania,
np. **Jemu** (nie: mu) *to daj*. **Powiem tylko tobie** (nie: ci).

- w zdaniach, w których jedne treści są przeciwstawiane drugim, np.
*Nie **mnie** (nie: mi) się to podobało, tylko **tobie** (nie: ci).*
- w połączeniu z przyimkami: z, na, do, obok, przy, w, za, przez, np.
*Przez **niego** (nie: go, jego) wpadliśmy w tarapaty.*
- w wypowiedzeniach jednowyrazowych, np.
*Komu się to stało? **Tobie.** (nie: ci)*
- w wypowiedzeniach, w których chcemy podkreślić informację wyrażoną zaimkiem, np.
Właśnie **tobie** (nie: ci) to powiem.

Ćwiczenie 3.

Wpisz odpowiednie formy zaimków podanych w nawiasach.

Legenda głosi, że kiedyś Jadwiga przyglądała się budowie jednego z krakowskich kościołów. Murarze pracowali z ochotą, tylko jeden nie miał powodów do radości. Królowa (*on*) zauważyła. Podeszła do (*on*), kiedy ociosywał kamień i zapytała:

- Czy ktoś (*ty*) skrzywdził? Czy coś (*ty*) dolega?
- Nikt (*ja*) nie skrzywdził, Miłościwa Pani, ale moja żona zachorowała, a ja jeszcze nie zarobiłem tyle, by kupić dla (*ona*) lekarstwo – odrzekł zaskoczony robotnik.

Wtedy królowa postawiła stopę na leżącym obok kamieniu, odpięła piękną złotą klamrę od (*swój*) sandała i podarowała ją mężczyźnie.

- Weź to i kup wszystko, co potrzebne twojej chorej żonie.

Uradowany kamieniarz podziękował królowej i pobiegł do domu. Gdy wrócił do pracy, zauważył ludzką stopę odcisniętą na kamieniu. Nikt nie wiedział, kto zrobił ten znak.

Murarze szybko zrozumieli, że jest to odcisk stopy królowej Jadwigi i że są świadkami cudu. Na pamiątkę (*to*) zdarzenia kamień ze śladem stopy wmurowano w ścianę świątyni.

- Kamienie miękną, gdy (*one*) dotknie nasza królowa – mówili potem ludzie.

Ćwiczenie 4.

Podkreśl w tekście wszystkie zaimki, wypisz je do zeszytu i określ formę gramatyczną zaimków odmiennych, jak na podanym przykładzie: *jemu* – C.

Już za życia Jadwigę uważano za wybitną kobietę. Władzała kilkoma językami i interesowała się sztuką. Znano jej zamiłowanie do książek. W królewskiej bibliotece było wiele cennych pism. Wśród nich znajdował się tak zwany *Psalterz Królowej Jadwigi* przetłumaczony na język polski z jej polecenia. To dzięki niej odrodziła się Akademia Krakowska i sprowadzono sławnych wykładowców. Wtedy stolica państwa Jagiellonów zyskała rangę ważnego europejskiego ośrodka nauki.

Źródła:

A. Łuczak, A. Murdzek. Między nami. Język polski. Podręcznik dla klasy 6. Gdańsk 2020
A. Łuczak, A. Murdzek. Między nami. Język polski. Zeszyt ćwiczeń dla klasy szóstej szkoły podstawowej Część 1. Gdańsk 2019

Proszę o nadesłanie prac do **21.05.2021** na adres:
renata.kocur@polnischeschule-essen.de